

Gabinet Ludwika Gocla

Ludwik Gocel (1889 – 1966) był bibliofilem i zbieraczem. Pamiątki związane z powstaniem listopadowym (1830 – 1831) i Wielką Emigracją, która była jego następstwem, zaczął kolekcjonować w 1924 roku.

Podczas powstania warszawskiego 1944 roku stracił przeszło połowę zbiorów, lecz w latach powojennych odbudowywał je i uzupełniał, by przekazać Muzeum Historycznemu m.st. Warszawy (obecnie Muzeum Warszawy) w 1964 roku.

W latach 1975 – 1978 Muzeum opublikowało w trzech tomach pełen katalog tych zbiorów. Kolekcja Ludwika Gocla ma charakter tematyczny i obejmuje bardzo różne kategorie obiektów: publikacje książkowe, ryciny, bilety wizytowe postaci związanych z powstaniem, patriotyczne memorabilia odnoszące się zarówno do poszczególnych bitew powstania, jak i jego kolejnych rocznic. Najliczniejszą częścią tych zbiorów jest księgozbiór, równie ważną, choć nieco mniej okazałą – grafika. W XIX wieku techniki graficzne powszechnie służyły do wytwarzania powielanych na papierze obrazów, co stwarzało możliwość komentowania bieżących wydarzeń oraz rozpowszechniania informacji, a grafika pełniła funkcję wizualnego środka masowego przekazu. Dzięki swej wszechobecności przedstawienia graficzne z czasów powstania i emigracji odegrały ważną rolę w kształtowaniu się polskiej narodowej ikonografii historycznej. Zbiory graficzne Ludwika Gocla obejmują kilka grup tematycznych: portrety osób związanych z powstaniem, ilustracje kluczowych dla powstania wydarzeń oraz scen przykładowego bohaterstwa, typy żołnierzy i oficerów różnych formacji wojskowych polskiej armii, przedstawienia alegoryczne odnoszące się do polskiej mitologii narodowej.

Księgozbiór, oprócz książek, czasopism i druków ulotnych, obejmuje niemal sto publikacji nutowych związanych tematycznie i czasowo z powstaniem listopadowym. Nuty były powielane przez litograficzne firmy warszawskie Teodora Vivera, Antoniego Brzeziny czy Karola Magnusa. W okresie tuż po powstaniu wiele polskich pieśni patriotycznych publikowali też wydawcy z różnych krajów niemieckich, zwłaszcza Saksonii i Prus, a utwory w aranżacji na fortepian – wydawcy francuscy. Zbieranie wszelkiego rodzaju obiektów związanych z walką narodowowyzwoleńczą wpisuje się w zapoczątkowany przez księżną Izabelę Czartoryską (1746 – 1835) nurt kolekcjonowania pamiątek po utraconej ojczyźnie. Jednak pokazywany w Gabinetecie zbiór Ludwika Gocla wyróżnia się systematycznością i profesjonalnym podejściem do zadania, jakim jest budowanie wiedzy. Jego autor, choć kierowany motywacją romantyczną z ducha, w bardzo przemyślany sposób stworzył kolekcję, która stanowi kompendium uporządkowanych źródeł historycznych.

Ewa Klekot
kuratorka